

RAPPORT

Bildning, nyskapande, kvalitet

Folkpartiet liberalernas kulturpolitiska program

2010-06-15

Innehållsförteckning

Folkpartiet liberalernas kulturpolitiska program.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Uppdraget.....	3
Inledning.....	4
Utgångspunkter för liberal kulturpolitik.....	5
Frihet.....	5
Kvalitet.....	5
Bildning.....	5
Gränslöshet.....	6
Nytänkande.....	6
Bildning.....	7
Bred bokutredning.....	7
Språket som kulturbärare.....	8
Litterär kanon.....	9
Barnböcker till nyanlända.....	9
Litteraturkurs och skapande skola på gymnasiet.....	9
Genomför humaniorasatsning på högskola och universitet.....	9
Ge uppsökande bildningsuppdrag till studieförbunden.....	10
Nationellt kunskapscentrum för musik- och kulturskolan.....	10
En nationell arkitekturstrategi.....	10
Kulturarv, kulturmiljö och fri entré.....	10
Lyft fram det främsta av kulturarvet.....	11
Biblioteken är viktiga i kunskapsamhället.....	11
Gränslöshet.....	12
Internet förverkligar liberala ideal i kulturpolitiken.....	12
Upphovsrätten måste reformeras.....	13
Chydeniusinitiativ för svenska myndigheter.....	13
Yttrandefrihetsmiljard i biståndet och fristad för förföljda författare.....	13
Svensk kultur i världen.....	14
Nytänkande.....	15
Nya hus för scenkonst och Nationalmuseum.....	15
Ny filmpolitik.....	15
Kulturinstitutionerna och webben.....	16
Kulturskaparnas villkor.....	16
Kvalitet i utbildningen.....	17
Nytt pensionssystem inom scenkonsten.....	17
Stärkt ledarskapsutbildning för kulturområdet.....	17
Statliga bidrag och anslag ska vara kvalitetsdrivande.....	18
Nattis.....	18
Fler långa stipendier, utökning av allianserna och särskilt skattekontor för kulturskapare.....	19
Kulturens finansiering.....	19
Fristående kulturfond och satsning på Kulturbryggan.....	19
Förbättra villkoren för sponsring.....	19
Avvakta nya steg i regionaliseringen.....	19
Kreativ ekonomi.....	20
Ekonomiska förutsättningar.....	20

Uppdraget

På Folkpartiets landsmöte 2007 fattades beslut om att ta fram ett nytt kulturpolitiskt program. Christer Nylander fick i uppdrag av Folkpartiets partiledning att leda en arbetsgrupp för att ta fram det nya programmet. Arbetsgruppen har bestått av Christer Nylander, vice ordförande i riksdagens kulturutskott, Madeleine Sjöstedt, kultur- och idrottsborgarråd i Stockholm och Jasenko Selimovic, riksdagskandidat.

Inför arbetet med det nya kulturprogrammet genomfördes ett kultursamråd där folkpartiföreningar och enskilda folkpartister fick lämna synpunkter på vad som borde ingå i det nya kulturprogrammet.

Resultatet av samrådet och av arbetsgruppens arbete är ”Bildning, nyskapande och kvalitet – Folkpartiets kulturpolitiska program”.

Sekreterare har varit Susanne Hagbard och Tina Sahlén.

Stockholm 2010-06-15

Inledning

Ett öppet, demokratiskt samhälle är en omöjlighet utan ett självständigt kulturliv. Kulturen är betydelsefull för människors bildning, utveckling och kreativitet. Därför är kulturlivets villkor och möjligheter avgörande för både människors och samhällets utveckling. Kulturen är, och har alltid varit, ett viktigt liberalt åtagande. Folkpartiet liberalerna är av tradition ett parti som värnar kulturen.

Kulturen kan bidra till mycket i samhället, men bara om man värnar dess egenvärde. Ofta ställs kulturens egenvärde och instrumentella värden mot varandra. Det är en konstgjord motsättning. Allt börjar i konsten i sig, därefter kommer konstens nytta. Den som fokuserar på det instrumentella kommer snart att märka att utan kvalitet i konsten finns inte heller något instrumentellt värde.

Världen förändras. Sverige är helt annorlunda nu än 1974 då grunderna för den gamla kulturpolitiken lades. Sverige är ett mångkulturellt samhälle – den svenska kulturen präglas av en mångfald som inte fanns för ett kvartssekel sedan. Att kunna uttrycka sig själv och kommunicera med andra är viktiga element i de värderingar som präglar dagens svenskar. Globaliseringen och digitaliseringen ställer världen inför radikalt förändrade förutsättningar.

Därför är kulturen och kulturpolitiken allt viktigare. Kulturen har lika stor betydelse för informationssamhället som oljan hade för industrisamhället. Vår slutsats är att kulturpolitiken måste bli mer offensiv och ta större plats i alliansens politik framöver. Till grund för den slutsatsen ligger bland annat följande:

- Bildning ökar människans frihet och egenmakt. Genom konsten får människor möjlighet att vidga sitt vetande, möta nya samhällens uttryck och utvecklas. Därmed kan man också ta större ansvar för sitt eget liv och finna gemenskap med andra. Kulturen blir därmed kunskapsskolans förlängning.
- Konstens grund, yttrandefriheten, ställs inför nya utmaningar. Vi ser hur teckningar av en konstnär i norra Europa kan skapa storpolitik. Vi ser också hur författare som förföljs i sitt hemland kan få fortsätta verka genom att få en fristad i annat land.
- Med digitalisering ökar tillgängligheten till konst exponentiellt. Villkoren för konstnärer förändras. Skapare kan enkelt göra sina verk tillgängliga för hela världens uppkopplade publik. Gamla distributionsmodeller blir mindre viktiga eller går under.
- I tider av överflöd och hög grad av tillgänglighet måste det offentliga främja kvalitet inom kulturpolitiken. Annars blir stödet meningslöst.
- Den ökade globala konkurrensen om jobb och företagsetableringar ökar. Sverige ska konkurrera med kunskap och kreativitet, inte med låga löner. Därför måste kulturens kreativa kraft och attraktionskraft tas bättre tillvara i hela samhället.
- Såväl fysiska som mentala gränser människor emellan suddas ut. Det kulturella utbytet och förståelsen både i ett Sverige som rymmer många kulturella uttryck och referenspunkter, som mellan olika länder och kulturer, är positivt och leder till nya intryck och ständig utveckling.

Utgångspunkter för liberal kulturpolitik

Det liberala reformarbetet tar avstamp i fem utgångspunkter:

Frihet

Frihet är en nödvändighet för ett levande kulturliv. Få områden lämpar sig så illa för lagstiftning och påbud uppifrån som kulturen, vars inneboende kraft finns just i att vara fri, dynamisk och ifrågasättande.

Liberal kulturpolitik syftar ytterst till att garantera det fria ordet genom att skapa goda möjligheter för ett dynamiskt och oberoende kulturliv. Bibliotek, museer, scener och teatrar är grundläggande institutioner och ska därför ha ett starkt offentligt stöd. Lika viktigt är att fria kulturorganisationer får möjlighet att utvecklas. Kulturpolitiken ska inte detaljstyra kulturlivets utveckling. Den ska däremot försvara de demokratiska principerna om tanke- och yttrandefrihet.

Demokratin är beroende av det levande offentliga samtal som kulturlivet består av. Konst, musik, film, litteratur, teater och andra kulturuttryck ger stoff, kunskap och inspiration till detta samtal. Speciellt viktigt är att det som inte får allmänt gillande kan uttryckas fritt. Då slipas argumenten eller visar sig vara ohållbara.

Kulturens behov av frihet innebär också att kulturpolitiken måste utformas på så sätt att politiker inte lägger sig i det konstnärliga. Principen om armlängds avstånd, dvs. att det är experter och inte politiker som fattar de konstnärliga besluten, måste upprätthållas på alla områden där det är relevant. Detta gäller för såväl statlig, regional som kommunal nivå.

Kvalitet

Svensk kulturpolitik måste tydligare fokusera på kvalitet. En kraftfull och viktig utbyggnad av kulturens infrastruktur genomfördes med 1974 års kulturpolitik. Nu måste statens uppdrag vara att bidra till att denna infrastruktur fylls med kvalitetskultur.

Kulturen är ett sätt för individen att mogna, skaffa sig fler perspektiv och orientera sig i världen. Vill vi ha en kultur som är emancipatorisk, som är frigörande i verklig mening, måste någon riktning vara mer meningsfull än andra. En kulturpolitik som vägrar diskutera kvalitet och som likt Kulturutredningen föreslår att kvalitetsmålet ska tas bort, leder till en meningslös värld utan gemensamma värden.

Tillgängligheten möter nya förutsättningar med digitaliseringen, inte minst genom nya sätt att distribuera. Det finns emellertid fortfarande tillgänglighetsproblem. Alla ska kunna besöka kulturarrangemang och våra institutioner. Tillgänglighetsproblemen kan bero på funktionsnedsättning och bristande jämställdhet, som måste få fortsatt uppmärksamhet, men fokus på svensk kulturpolitik måste vara att lyfta fram kvalitetsaspekter.

Bildning

Klassresan börjar i klassrummet. Den kan få ny fart i konsthallen, på museet, teatern, biblioteket och framför teven eller datorn. Liberalers mål är varje människas utveckling. Det finns många bevis i svensk historia om hur människors möte med litteratur och andra kulturuttryck har blivit början på en livsresa mot vidgade möjligheter och ökad egenmakt.

Att få möta kvalitativ kultur redan i skolan är grundläggande. Eget skapande och möte med skickliga konstnärer och framstående konst och litteratur ger en god grund att fortsätta sin egen bildningsresa efter skolan.

Bra och tillgängliga museer, tillgång till kvalificerad skönlitteratur och intellektuellt utmanande konst, teater och film ger människan ständigt nya tillfällen att vidga sina vyer och bilda sig. Kulturpolitiken måste tydligt syfta till att underlätta bildningsresor.

I en starkt föränderlig värld ökar behovet av bildning, eftersom bildning ökar individens förmåga att orientera sig. Det är så man skapar sig förmåga att fatta egna självständiga beslut och möta det nya med rak rygg och nyfikenhet istället för med fördomar.

Gränslöshet

Internationaliseringen av kulturlivet är mycket positiv. De senaste decenniernas invandring och globaliseringen av såväl populärkultur som smalare kulturella uttryck, har gett Sverige ett rikare och mer mångfacetterat kulturliv.

I globaliseringens tid förändras nationalstatens roll. Det gäller också på kulturområdet. Detta kräver stor lyhördhet vid utformandet av politikens metoder. Liberal kulturpolitik är gränslös också på det sättet att vi välkomnar den nya teknikens möjligheter. Skapande, distribution och deltagande i kulturlivet tar stora språng framåt tack vare digital teknik och sociala medier. Kulturpolitiken ska vara teknikneutral och välkomnande till nya plattformar.

Nytänkande

Kulturpolitiken ska främja nytänkande och dynamik. Detta gäller såväl de offentliga institutionerna som stödet till de fria kulturorganisationerna. Statligt kulturstöd ska vara en kvalitetsstämpel och möjliggöra ett brett utbud av konst som utan stöd inte skulle överleva, men det får inte vara enbart förvaltande och bevarande. Det är viktigt att lyfta fram vårt gemensamma kulturarv, men också lyfta fram det som kan bli vårt framtida kulturarv.

Det är tack vare utmaningar från de kulturellt aktiva som gränserna flyttas i samhället. Det är människor som vågar se nytt, som hittar nya upplevelser, som tänjer på gränserna och ser möjligheter, de som utmanar och öppnar fönstret till det nya. Konsten, musiken, litteraturen, filmen och andra kulturuttryck äger den förmågan att utmana som ett dynamiskt och fritt samhälle behöver. Det kan vara genom suggestiva berättelser och motiv, men det kan också vara genom att kombinera det till synes oförenliga och gestalta saker som andra knappt har sett.

Kulturen stärker individens nytänkande och ökar kreativiteten i ett samhälle, något som blir allt viktigare i en föränderlig värld. Sverige ska inte möta den globala konkurrensen med låga löner och dåliga arbetsvillkor utan med kunskap och kreativitet.

Bildning

Våra förslag:

- Bred bokutredning
- Lagerlöfstipendier till lärare som jobbar nyskapande med litteratur i skolan
- Litteraturstödet ska ges till färre titlar och som har hög kvalitet
- Läskampanj
- Litterär kanon
- Litteraturkurs och skapande skola även på gymnasiet
- Humaniorasatsning på högskola och universitet
- Uppsökande bildningsuppdrag till studieförbunden
- Nationellt kunskapscentrum för musik- och kulturskolan
- Ökat inflytande för kulturmiljön i stadsplaneringen
- En nationell arkitekturstrategi
- Barnböcker till nyanlända
- Portal där digitala exemplar av de främsta delarna av svenskt kulturarv lyfts fram
- Ge museer, nationalscener och andra kulturinstitutioner resurser för att välja, samla och digitalisera den del av världens kulturarv som Sverige förvaltar
- Fri entré på statliga museer
- Enprocentmål på kommunal nivå, där en procent av en nybyggnations kostnad används till offentlig utsmyckning.
- Kungliga Biblioteket bör ges i uppdrag att utveckla biblioteksverksamheten i relation till den nya tekniken
- Synliggör kvinnors historiska betydelse
- Utveckla bibliotekslagen och inför ett nationellt bibliotekskort i hela landet

Skolan är den viktigaste kulturinstitutionen. Om man, som vi, tror på kulturens emancipatoriska, frigörande, kraft är det viktigt att alla barn får tillgång till goda kulturupplevelser och möjlighet till eget skapande. Inte minst som språkvårdare har skolan en unik ställning. Eget skapande och möte med professionella kulturutövare är till glädje, men ökar också förståelse, reflektion och kreativitet. Folkpartiet vill att skapande skola permanentas och byggs ut.

Bred bokutredning

Försäljningen och utgivningen av böcker har ökat under de senaste tio åren, böcker är mer tillgängliga, de säljs inte längre bara i bokhandeln utan även i livsmedelsaffärerna och på nätet. Den ökande konkurrensen och den sänkta bokmomsen har pressat priserna. Framför allt är det dock de grupper som redan läser mycket som läser mer och de senaste åren finns en tendens till minskat läsande. Enligt en undersökning gjord av SOM-institutet vid Göteborgs universitet¹ kan man utläsa att det finns stora könsskillnader; kvinnor läser betydligt mer än män. Undersökningen visar även att högutbildade läser mer än lågutbildade, samt att det tycks finnas samband mellan klassresor och skönlitterär läsning.

I informationssamhällets närmast obegränsade utbud av böcker och annan kultur blir det allt viktigare att lärare och bibliotekarier kan hjälpa människor att orientera sig och göra ett urval. Särskilt viktigt är detta för de personer som inte får denna ledning i hemmet eller genom sitt umgänge.

¹ Riks-SOM-undersökningen 2009

Det är av avgörande betydelse att varje generation vinnas för läsning. Forskning visar att den som läser skönlitteratur får ett bättre språk, mer kunskap och större förmåga till kritiskt tänkande. Därför är det ytterst oroande att det finns tecken på att yngre människor, framförallt pojkar, läser mindre skönlitteratur. Folkpartiet har drivit igenom en skrivning i skollagen som garanterar varje skola tillgång till ett bibliotek. Det är en angelägen reform men mer måste göras för att litteraturen ska ta större plats i undervisningen.

Selma Lagerlöf var en liberal förkämpe för bildning, demokrati och jämställdhet, men framförallt var hon en skicklig författare och förnyare av litteraturen. För att uppmärksamma hennes bidrag till kulturarvet och uppmuntra ökat användande av skönlitteratur i undervisningen vill vi införa Lagerlöfstipendier för lärare som jobbar nyskapande med litteratur i skolan.

Bokbranschen genomgår nu en stor förändring. Nya format tillkommer, nya distributionsmetoder växer fram. Multiprodukter där spel och bok vuxit samman kan förväntas växa fram. Den nya tekniken skapar en spännande utveckling. Kanske kan detta bidra till att litteraturen kan nå nya grupper, men det kan också påverka våra läsvanor och sättet man läser på andra sätt.

Vi vill initiera en bred utredning om bokens och läsningens ställning. Frågorna som ska ställas bör bland annat vara hur man ökar intresset för läsning, hur författarnas situation kan förbättras, hur kvalitetslitteraturen kan få bättre spridning, vilken roll biblioteken kan spela i framtiden och hur skönlitteratur kan få en mer naturlig plats i skolans undervisning.

Stödet till kvalitetslitteratur måste stärkas. I en tid där vi tycks få alltmer fokus på bästsäljare är det viktigt att stimulera förlagens utgivning av svensk och utländsk kvalitetslitteratur som annars skulle anses för riskabel att ge ut. Litteraturstödet bör därför fokusera på kvalitet. En trappa där hög kvalitet ger högre stöd bör övervägas. Även här ska bedömning ske av experter.

Vi vill också initiera kampanjer för att öka intresset för skönlitteratur. Runt om i världen finns flera framgångsrika kampanjer för läsning. Sverige bör lära av dessa.

För att ytterligare sprida svensk kvalitetslitteratur bör Kulturrådet eller annan lämplig institution varje år ta fram en lista där de kvalitativt viktigaste böckerna som utgivits under året lyfts fram. Kopplat till detta bör särskilda resurser finnas för att sprida och öka uppmärksamheten för böckerna.

Svenskskriven litteratur finns inte bara i Sverige, utan även i Finland. Att språket talas i flera länder är stärkande och berikande för litteraturens utveckling. Därför bör litteratur på svenska kunna få stöd oavsett var den är skriven eller ges ut .

Språket som kulturbärare

Språket har stor betydelse för ett samhälle, både för kommunikation och för sammanhållningen. Språket är också en viktig bärare av identitet, historia och kultur. För små språkområden som det svenska, är skyddet av språket extra viktigt. Svenskan är en viktig del av vårt kulturarv, av Unesco betraktas språket som ett immateriellt kulturarv. Ett av skolans viktigaste uppdrag är att föra vidare detta kulturarv och att fungera som språkvårdare.

För att stärka svenska språkets ställning har vi infört svenska som huvudspråk i Sverige och höjt kvaliteten och kraven på undervisningen i svenska för invandrare (SFI). Det bästa sättet

att lära sig behärska ett språk är att läsa mycket, och då helst god litteratur. Därför vill vi initiera läskampanjer, stärka stödet till kvalitetslitteratur och utreda bokens och läsandets ställning. Vi vill också förstärka grundfärdigheterna i svenska språket genom en bättre skola med tydligare mål och tidigare betyg.

Litterär kanon

Alla elever ska få hjälp att upptäcka god litteratur som förhoppningsvis ger dem mersmak och sporrar till vidare skönlitterär läsning. Folkpartiet liberalerna vill införa en litterär kanon i skolan. Det finns de som menar att kvalitet är ett omöjligt begrepp i kultursammanhang. Men det är orimligt att påstå att all litteratur är lika värdefull. Det finns en anledning till att vissa böcker läses decennium efter decennium och sekel efter sekel. Kanon är förvisso föränderlig och måste så vara, men att det i vår gemensamma litterära historia finns ett antal böcker som är särskilt viktiga för utvecklingen av litteraturen i Sverige, språket och därmed vår förståelse av samhället borde vara odiskutabelt. I en sådan kanon är det naturligt att verk av både kvinnor och män uppmärksammas. Under arbetet med en litterär kanon bör man särskilt problematisera det faktum att svenskt kulturarv domineras av män.

Det är viktigt att poängtera att det inte är politiker som ska bestämma vilka verk som ska ingå i en sådan kanon. Regeringen bör därför inleda en diskussion med Svenska Akademien om hur en litterär kanon kan tas fram. En kanon bör därefter bli en viktig del i undervisningen i svensk skola.

Barnböcker till nyanlända

Att förbättra integrationen för nyanlända är ett viktigt uppdrag för liberal politik. Vi vill att nyanlända familjer med barn ska få några välkända svenska barnböcker – anpassade efter ålder - på svenska språket, som en del av introduktionen. På så sätt får de tillgång till samma litterära upplevelser som många av deras svenskfödda kompisar och föräldrarna får också möjlighet att tidigt upptäcka det nya landets litteratur och kulturella referensram, samt utveckla det svenska språket.

Litteraturkurs och skapande skola på gymnasiet

För att barn och ungdomar ska få möjlighet att möta professionella kulturskapare och för att kultur ska kunna integreras i skolans pedagogiska verksamhet har regeringen inrättat skapande skola från årskurs fyra till nio. Vi vill att skapande skola i framtiden ska omfatta hela grundskolan samt förskoleklassen och dessutom gymnasieskolan. Även i förskolan bör kultur spela en viktig roll, förskolepedagogikens lekande lärande kan på många sätt vinna på ökade kulturinslag. Kulturpolitiken bör framöver i ökad utsträckning ses som kunskapsskolans förlängning.

Ämnet svenska på gymnasiet ska delas upp i ämnena svenska språket samt litteraturorientering.

Genomför humaniorasatsning på högskola och universitet

Ett land som inte satsar tillräckligt på humaniora blir ett kulturellt fattigt land. Ett centralt inslag i en liberal utbildnings- och kulturpolitik är att slå vakt om den klassiska bildningstraditionen. Alliansregeringen har tillfört nya resurser för att stärka kvaliteten i humanistisk utbildning och forskning vid landets universitet och högskolor. Ansträngningarna att stärka humanioras ställning vid landets högre lärosäten måste fortsätta under nästa mandatperiod.

Ge uppsökande bildningsuppdrag till studieförbunden

När de svenska folkrörelserna växte fram betonade de alla mycket starkt behovet av folkbildning. Det var genom litteraturen och studier som man skulle skaffa sig verktyg att ta ökat ansvar för sig själv och i samhället. Ännu idag spelar folkrörelserna en viktig roll i det svenska samhället.

Vi anser att regeringen bör inleda samtal med folkbildningsorganisationerna och folkrörelserna om hur dessa kan ta ansvar för ett förnyat och offensivt uppsökande bildningsuppdrag. Inte minst bör man fundera på hur ny teknik kan användas i detta syfte, samtidigt som folkbildningens arbete för att brygga över den digitala klyftan mellan olika generationer bör intensifieras. Vi är övertygade om att folkbildningen kan spela samma viktiga roll i dagens integrationsarbete som man en gång gjorde i moderniseringen och demokratiseringen av Sverige.

Bidragen till studieförbunden bör i ökad grad vara baserade på kvalitetskrav.

Nationellt kunskapscentrum för musik- och kulturskolan

Musik- och kulturskolan är en viktig verksamhet för att ge barn och unga möjlighet att tillägna sig kulturella färdigheter. Kvaliteten inom Musik- och kulturskolan är mycket skiftande mellan olika kommuner. Vi anser att undervisningen måste bedrivas med höga konstnärliga ambitioner. Det är viktigt att kulturskolans bidrag går till att barn och ungdomar får utvecklas och ta tillvara sina konstnärliga talanger. De skattemedel som investeras i verksamheten ska komma många barn och ungdomar till godo och man bör arbeta för att nå fler elever utan att ge avkall på kvalitetskraven i undervisningen. För att kunna höja kvaliteten vill vi införa ett nationellt kunskapscentrum för musik- och kulturskolan. Ett sådant centrum bör bland annat ha till uppgift att samla fakta, forskning och erfarenheter samt sprida detta till musik- och kulturskolor runt om i landet.

En nationell arkitekturstrategi

Arkitekturen och det byggda kulturarvet har mycket påtaglig påverkan på oss människor. Stora misstag har gjorts i Sverige vad gäller bevarande av kulturmiljöer, byggnadsvård och stadsplanering. Dessa misstag får inte göras om. Hur miljöer utvecklas sker inte av slump. Manhattans skyline är ingen tillfällighet. Den är hårt reglerad eftersom den är ett signum för staden New York. Paris boulevarder och sammanhängande kvarter är resultat av en tydlig stadsplan och en hård byggnadsordning. Det krävs en ökad medvetenhet i Sverige om de kulturhistoriska värdena, stadsplaneringen och arkitekturens betydelse för vår utveckling. Sverige behöver därför en nationell arkitekturstrategi. Vidare bör den kulturhistoriska och estetiska expertisen uppvärderas i de kommunala planprocesserna. Offentlig utsmyckning bör på olika sätt främjas, t.ex. genom att kommuner inför ett enprocentmål på kommunal nivå, där en procent av en nybyggnations kostnad används till offentlig utsmyckning.

Kulturarv, kulturmiljö och fri entré

Kulturarvet är en väsentlig del av kulturpolitiken och det måste levandegöras. Vi liberaler anser att kunskapen om det förflutna och vårt kulturella arv måste erövas för att med hjälp av den bygga en bättre framtid. Men andra ord måste kulturarvet användas och tillgängliggöras. Inte för att blicka tillbaka, utan för att klarare se framåt. Mycket återstår att göra inom kulturarvsinstitutionerna både för att höja kvaliteten och för att göra kulturarvet tillgängligt samt fördjupa förståelsen om hur det vuxit fram i samspel mellan svenska och utländska influenser.

Det är också viktigt att barn från tidig ålder lär sig om vårt gemensamma kulturarv, även ur jämställdhetssynvinkel. Därför är det grundläggande att läromedel om vårt kulturarv skrivs med genusglasögonen på.

Det är viktigt att även på offentliga platser påminna om kvinnor som är viktiga för det kulturarv som Sverige förvaltar. Överallt står kungar och andra män statyer. Vi tycker att det är självklart att det även finns statyer av betydelsefulla kvinnor. Vi skulle t.ex. vilja se en staty av Folkpartisten och rösträttskämpen Selma Lagerlöf utanför riksdagen. Vår världssopran Birgit Nilsson borde uppmärksammas i anslutning till det hus där hon debuterade – Kungliga Operan.

Kulturarvet ska vara tillgängligt för alla medborgare. Institutioner ska välkomna funktionsnedsatta. Vi vill att fri entré återinförs på statliga museer.

Lyft fram det främsta av kulturarvet

Folkpartiet vill att museer, nationalscener och andra kulturinstitutioner ska digitalisera den del av världens kulturarv som Sverige förvaltar. Att t.ex. göra museernas konstsamlingar åtkomliga via nätet skulle göra dem tillgängliga för allmänheten på ett helt annat sätt än i dag, särskilt eftersom samlingarna är mycket större än vad som kan visas i museernas egna lokaler.

Vi vill också att institutionerna ges i uppdrag att lista sina främsta verk. En portal bör skapas där digitala exemplar av de mest kvalitativa delarna av svenskt kulturarv lyfts fram. Särskilda resurser bör avsättas till att berätta om de viktigaste delarna av vårt kulturarv.

Biblioteken är viktiga i kunskapssamhället

I Folkpartiet liberalerna är vi övertygade om att det nya informationssamhället gör bibliotekstanken mer aktuell än någonsin - ett bibliotek är en plats där man kan söka kunskap och vidga sin förståelse av världen. Den som inte har grundkunskaper och referensramar behöver ofta mer än en databas och några sökord för att finna den kvalitetslitteratur som passar just honom eller henne bland miljontals tillgängliga titlar. Därför krävs det mer av biblioteken och bibliotekarierna idag än någonsin. Nya tekniska lösningar skapar bättre möjligheter, men ökar också människors krav på snabb service och enkel hantering.

Biblioteken ska vara moderna och tillgängliga för att kunna möta besökarnas behov. Människor i alla åldrar, med olika intressen och olika bakgrund, ska kunna ha glädje och nytta av biblioteken. Kraven på kompetens och kvalitet ökar.

I informationssamhället ökar bibliotekens betydelse som fysiska mötesplatser. I och med att information ofta finns tillgänglig med ett knapptryck hemifrån blir det sammanhang som biblioteket kan erbjuda allt viktigare: samtalet, det gemensamma kunskapssökandet, det individuella bemötandet och vägledning av bildad personal. Det är därför viktigt alla Sveriges bibliotek har en biblioteksplan med en tydlig strategi för hur det enskilda biblioteket är tänkt att fungera i sin specifika omgivning för sina besökare.

Bibliotekens verksamhet är inte bara det som sker inom dess väggar. Möjlighet att söka böcker, låna e-böcker, få rådgivning m.m. över nätet är en viktig del i bibliotekens verksamhet. Biblioteken ska vara teknikneutrala och Kungliga Biblioteket bör ges en tydligare roll i att leda det arbetet. Kungliga Biblioteket har idag ett samlat ansvar för bibliotekssverige och en viktig fråga är bibliotekens möte med den nya tekniken. För att underlätta för låntagare ska det kunna gå att använda samma bibliotekskort på alla bibliotek i Sverige.

Gränslöshet

Våra förslag:

- Digitalisering
- En modern och reformerad upphovsrätt
- Chydeniusinitiativ för ökad öppenhet
- Yttrandefrihetsmiljard i biståndet och fristad för förföljda författare
- Hjälpsvensk kultur att spridas
- Öka satsningarna på att marknadsföra kultur som är skapad i Sverige i omvärlden.

Liberal kulturpolitik är gränslös. Vi välkomnar ny teknik och vi älskar internationalisering. Vi ser också att den nya gränslösheten ställer nya krav på kulturpolitikens metoder.

Internet förverkligar liberala ideal i kulturpolitiken

Internet, digitalisering och nya distributionsvägar kan åstadkomma en tillgänglighetsrevolution där alla kan nå alla. Denna förändring bör uppmuntras bland annat genom att det offentliga arbetar för öppna nätverk, tillgång till offentligt producerat material samt en reformerad upphovsrätt. Staten bör använda sig av de nya distributionsmöjligheterna för att se till att kvalitetskultur kommer medborgarna till del.

Internets och teknikens utveckling revolutionerar kulturpolitiken - om man vågar se möjligheterna. I centrum måste man ha medborgarnas intresse av att både de själva och de professionella kulturskaparna har tillgång till, kan distribuera, producera och samarbeta om konst och kultur. För att alla de positiva effekterna av utvecklingen ska frigöras, behövs flera kulturpolitiska reformer. När vi som liberaler, framtidsoptimister och teknikentusiaster utformar politiken ska vi inte göra de etablerade aktörernas sak till vår.

Den kanske viktigaste utgångspunkten för den svenska kulturpolitiken de senaste decennierna har varit att hitta metoder för hur kulturen ska nå folket, dvs. tillgängliggöra kulturen för dem som inte har ett självklart intresse eller fysisk tillgång till den. Det är av denna anledning vi har Riksställningar, Rikskonserter och Riksteatern, studieförbunden, folkbiblioteken, kulturskolan, distributionsstöd till dagstidningar, tidskriftsstöd, public service, folkets hus, folkets parker etc.

Kulturstödet, stadsteatrar och mycket annan kulturverksamhet motiveras till viss del med samma argument, även om de också har ett uppdrag att förnya själva konsten. Landets alla arkivmyndigheters uppdrag att göra handlingar offentliga har samma grundläggande utgångspunkt.

Internet utmanar detta kulturpolitiska uppdrag, eftersom just själva distributionen av en mycket stor del av all konst som produceras, numer kan göras utan kostnader. Relativt nya tekniker som strömning och fildelning kan sprida film, foto, text, musik och annat mer effektivt än offentliga institutioner. Internetbaserade boklådor har gjort smal kvalitetslitteratur från små språkområden tillgänglig för bokköpare i hela världen. Och Wikipedia har för alltid förändrat hur människor med helt olika bakgrund och utbildning kan samla kunskap tillsammans och dela den med varandra.

Teknikutvecklingen har också skapat helt nya förutsättningar för själva kulturskapandet, när det blivit enkelt och billigt för vem som helst med en normal dator och kamera att producera musik och film, samarbeta med andra aktörer från hela världen, och dessutom distribuera den egna konsten. Men när internet utmanar de intressen som existerar tack vare den tidigare

kulturpolitiska ordningen och marknadsstrukturen, så finns det många förlorare i processen, inte minst i de branscher som byggts upp utifrån den icke-digitala logiken.

Allt kan emellertid inte digitaliseras. Det fysiska mötet är fortfarande viktigt. Att se Mona Lisa på dataskärm är inte samma upplevelse som att vandra runt i Louvren, att lyssna på musik via datorn är inte samma sak som att gå på konsert.

Upphovsrätten måste reformeras

Om dagens upphovsrätt hade skrivits i en tid när musik och film kunde kopieras och spridas i princip utan kostnad, hade reglerna om tiderna för hur lång tid upphovsrätten gäller, vilka rättigheter upphovsrättsägaren har till verken, vilken rådighet upphovsrättsinnehavarna har över verket, betydelsen av verkshöjd etc. formulerats annorlunda.

Upphovsrätten är viktig för att kulturskapare ska kunna ha kontroll över sina verk, men det behövs en utredning om en ny upphovsrättslag för att få en bättre balans mellan upphovsrättsinnehavarens intressen och allmänintresset genom att utöka de legala möjligheterna som fildelning och andra tekniker ger.

Publicservicebolagen har den senaste tiden lagt ut allt mer av sitt material på sina respektive hemsidor. Det är positivt och högst rimligt eftersom den absolut största delen är finansierat med licensmedel. Publicservicebolagen bör också överväga om man kan förse materialet med en licens, finansierat med licensmedel, som beskriver hur materialet får vidareanvändas (t.ex. creative commons), utan att trovärdigheten för public service undergrävs.

Sverige bör agera för att förhandlingarna inom ACTA-avtalet inte ska leda till begränsningar i människors möjlighet att lagligt sprida kultur via internet.

Chydeniusinitiativ för svenska myndigheter

Metoderna för att förverkliga offentlighetsprincipen måste moderniseras. När riktlinjerna för den svenska tryckfriheten och offentlighetsprincipen utvecklades på slutet av 1700-talet av liberalen Anders Chydenius med flera, handlade offentliggörandet om fysiska handlingar. Idag samlas och sorteras informationen i svenska arkiv allt mer i elektronisk form. Det skapar många svåra frågor om hur offentlighetsprincipen ska tolkas. Vår utgångspunkt är att denna utveckling är mycket positiv och att metoderna för att förverkliga offentlighetsprincipen måste moderniseras.

Riksarkivet bör få i uppdrag att utveckla metoder och riktlinjer för hur information och data i svenska arkiv kan tillgängliggöras via internet. Riksarkivet, som kommer att fylla en allt viktigare roll i den svenska offentligheten i takt med att information och data lagras elektroniskt, bör därför få i uppdrag att med den svenska offentlighetsprincipens grunder som utgångspunkt, utveckla metoder och riktlinjer för hur information och data i svenska arkiv kan tillgängliggöras via internet. Det finns många svåra frågor att utreda på vägen; vilka format som ska användas, vilka begränsningar som behövs av integritetsskäl, vilka tidsperspektiv som är rimliga etc.

Yttrandefrihetsmiljard i biståndet och fristad för förföljda författare

Kampen för yttrandefrihet är i högsta grad levande. I många delar av världen lever journalister, författare och bloggare under dödshot. Censur och avsaknaden av fria medier försvårar demokratiseringen i många länder. Sverige bör därför öronmärka en ”yttrandefrihetsmiljard” i biståndet. Satsningen ska stödja framväxten av fri media och en oberoende journalistkår i slutna samhällen. Journalister och publicister från länder med

bristfällig yttrandefrihet ska få utbildning om yttrandefrihet och delta i samarbeten med media och människorättsorganisationer i Sverige.

Sverige bör dessutom erbjuda fristad åt människor som förföljs och hotas av repressalier på grund av inskränkningar i yttrandefriheten. Det finns risk för självcensur om författarna och konstnärer känner sig hotade. I många av de länder som lämnat diktatur och börjat resa sig ur fattigdomen är kulturaktiviteter en nyckel för att skapa samhällen med mångfald och tolerans. Här kan Sverige spela en viktig roll som part för kulturutbyte. Vi vill att fler svenska städer ska vara fristäder för förföljda författare.

Svensk kultur i världen

Sverige har haft stora internationella framgångar med export av musik och populärlitteratur, och ingenting hindrar att dessa framgångar upprepas även inom andra områden i kultursektorn. Den främsta förutsättningen för det är att garantera att Sverige fortsätter att ha konkurrensfördelar som kunskaps- och tekniknation. I detta arbete är alla insatser på kultur och bildningsområdet viktiga. Men det behövs också speciella satsningar för att ge kreatörer och kulturarbetare möjlighet att arbeta från Sverige mot den globala kulturmarknaden.

Sverige ska vara en attraktiv plats för konstnärer att verka på, skapandet av kreativa miljöer ska vara prioriterat i stadsplaneringen, stadsutvecklingen och arkitekturstrategin. För att locka kreativa människor att bosätta sig i landet behövs bland annat ett skattesystem som inte bestraffar kunskap och kreativitet. Värnskatten bör avskaffas och den så kallade expertskatten som infördes för tio år sedan för att förbättra Sveriges förmåga att konkurrera om den mest kvalificerade arbetskraften måste reformeras. Reglerna måste bli enklare, besluten snabbas på och de måste gälla en längre tid.

Entreprenörer inom kultursektorn är i lika hög utsträckning som andra entreprenörer beroende av framförhållning och snabba besked. Därför är villkoren för små och medelstora företag viktiga inom kultursektorn.

Sveriges kulturliv berikas av influenser från andra kulturer och vi vill uppmuntra till fler internationella utbyten. Svenska institutet gör ett viktigt arbete med att tillgängliggöra kvalitetskultur från Sverige även utanför Sveriges gränser och med att stödja svenska konstnärer att nå en internationell publik. Det är viktigt att detta arbete fortsätter och ses som en integrerad del av svensk kulturpolitik.

Nytänkande

Våra förslag:

- Nytt filmavtal med samtida premiärer
- Stärk högteknologisk filmproduktion i Sverige
- Nationell samling för nytt scenkonsthus och för Nationalmuseum
- Kvalitetskrav i de konstnärliga utbildningarna
- Nytt pensionssystem inom scenkonsten
- Stärkt ledarskapsutbildning för kulturområdet
- Statliga bidrag och anslag ska vara kvalitetsdrivande
- Nattis
- Fler långa stipendier, utökning av allianserna och särskilt skattekontor för kulturskapare
- Fristående kulturfond och satsning på Kulturbryggan
- Förbättra villkoren för sponsring
- Utvärdera regionaliseringen innan nya steg tas

Nya hus för scenkonst och Nationalmuseum

Efter många år av undermåligt underhåll har vi nu kommit i ett akut läge vad gäller upprustning av viktiga nationella institutioner. Såväl frågan om Kungliga Operans som Nationalmuseums framtid måste snarast få en lösning. Det är imponerande insatser tidigare generationer gjort för att vi nu ska få njuta av vackra hus för de nationella institutionerna. Vår generation får inte förstöra detta arv.

Våra nationalscener är viktiga inte bara ur kulturupplevelsesynpunkt, utan även ur en kulturarvsynpunkt. Ett modernt och gärna spektakulärt hus för opera och annan scenkonst är en viktig del av vårt lands kulturella positionering, men det är också en viktig del av landets kulturliv. Därför vill vi bygga ett nytt scenkonsthus i Stockholm.

Folkpartiet liberalerna anser att regeringen bör bjuda in näringslivet till samtal om hur man tillsammans genom en nationell samling kan finansiera byggande av såväl ett nytt scenkonsthus som en långsiktigt hållbar lösning för Nationalmuseum.

Skattepengar ska användas effektivt, därför bör Dramaten och Kungliga Operan ges i uppdrag att så långt möjligt samordna verkstadsarbete och liknande. Andra intressenter bör också kunna bjudas in för att diskutera samarbete.

Ny filmpolitik

Filmen är viktig för Sverige. Den svenska filmens succéer måste få fortsätta och därför behövs ett nytt, bredare filmavtal.

Bredbandsbolagen och dvd-branschen bör ingå i avtalet. Med fler och viktiga avtalspartners får filmen i Sverige totalt sett ökade resurser, samtidigt skapar man nya förutsättningar för lagliga alternativ till illegal fildelning och nya vägar att ta tillvara teknikutvecklingen. För att få med fler parter i avtalet bör man pröva möjligheten till samtida premiärer i flera ”visningsfönster”. Biobranschen bör då kompenseras på lämpligt sätt. Kvalitet bör väga tyngre än idag när produktionsstöd ges. Ett nytt långsiktigt filmavtal med denna inriktning är att föredra framför ett förstärkt avtal som Filmutredningen föreslog.

Sverige har stora chanser att bli ett centrum för filmskapande med avancerad teknik. Detta är en kreativ, driven och kunskapsbaserad exportindustri som ligger nära spelbranschen. Vi har redan utbildningar på området som håller hög internationell klass. Studenter från svenska medieutbildningar lockas ofta direkt efter utbildning att jobba i de stora internationella filmproduktionerna. En stor del av dessa kan förväntas flytta tillbaka till Sverige om förutsättningarna är de rätta. Detta är ett område vars marknad spås växa. Det råder skarp konkurrens och flera länder gör särskilda insatser - t.ex. skattesänkningar - för att locka till sig företag i branschen. Regeringen bör därför, tillsammans med Filminstitutet och Filmavtalets övriga parter, initiera särskilda insatser för att skapa goda förutsättningar för området.

Kulturinstitutionerna och webben

Nationalscenernas produktioner ska nå hela landet, inte bara Stockholm, genom digitala sändningar. Kungliga Operan och Dramaten är nationalscener för opera och teater och finansieras av skattemedel från hela svenska folket men självklart är uppsättningarna mer tillgängliga för människor som bor i Mälardalen. Nationalscenerna borde därför få uppdraget att finna metoder för att samarbeta med Folkets hus, parker och andra om att sprida och sända sina uppsättningar till deras digitala biografier som finns över hela landet. Det är fantastiskt att Folkets hus och parker sänder opera från t.ex. Metropolitan i New York men nationalscenerna borde ha gjort detta för länge sedan.

De svenska statliga museernas samlingar bör offentliggöras på museernas hemsidor och där så är möjligt förses med licenser för vidareanvändning. De svenska statligt finansierade museerna har stora samlingar som i dagsläget är svåra att få möjlighet att titta på eller studera. Samtidigt är det mycket som redan har dokumenterats och sorterats elektroniskt, och som skulle kunna göras tillgängligt för medborgarna via internet. Det har dock saknats en tydlig strategi för hur detta ska göras. Samlingarna bör offentliggöras på museernas hemsidor, eller genom en gemensam portal som Stockholms stads Stockholmskällan (stockholmskallan.se). Bilder och annat material bör dessutom förses med licenser, t.ex. creative commons, som visar på vilket sätt man får vidareanvända materialet. Licenserna bör vara så fria som möjligt.

Museerna bör få i uppdrag att producera hela utställningar på webben, för att på så sätt bättre uppfylla uppdraget om att göra kulturarvet tillgängligt för alla i hela Sverige.

Kulturskaparnas villkor

Villkoren för kulturarbetare måste förbättras. En del av detta handlar om att kultursektorn måste hitta nya medel för sin finansiering. Men det behövs också politiska förändringar för att förbättra kulturskaparnas arbetsmarknad. Teateralliansen, dansalliansen och musikeralliansen har en viktig funktion att fylla genom att erbjuda kvalificerade konstnärer en ”tredje anställningsform”. Det är viktigt att dessa allianser får det stöd de behöver för sin utveckling och expansion. En förklaring till kulturskapares dåliga villkor är att trösklarna in till yrket är mycket låga jämfört med andra arbetsmarknader för välutbildade. Folkpartiet vill bygga ut allianserna, men utbyggnaden får inte innebära att kvalitetskraven sänks, snarare bör man sträva efter att höja trösklarna.

Vi kan konstatera att där resurserna finns i samhället, där finns också männen. Det gäller även i kulturlivet. Kvinnor är kulturens stöttepelare. På teatrar, konserter, konstmuseer och bibliotek dominerar kvinnor som publik. Kvinnor lånar också mer på biblioteken än män. Men det är inte kvinnorna som dominerar på maktpositionerna i kultursektorn. Kompetens är jämnt fördelad mellan kvinnor och män och vi går miste om mycket kompetens om kvinnor och män inte är lika representerade även inom kultursektorns maktsfärer.

Folkpartiet har som liberalt parti ett särskilt ansvar att på olika sätt lyfta fram jämställdheten. Det är vår åsikt att jämställdheten måste lyftas högt upp på kulturpolitikens dagordning. Jämställdheten inom kulturområdet ska handla om att styra resurser. Den styrningen går att förena med konstnärlig frihet. Den konstnärliga friheten måste nämligen gälla lika för alla – oavsett kön. Det är vår övertygelse att ökad jämställdhet skulle innebära ett kraftigt lyft för kulturen.

Kvalitet i utbildningen

Det finns ett omfattande och brett utbildningsutbud vad gäller utbildningar inom kulturområdet. Detta är till stor del välkommet eftersom vi på så sätt får fler som utvecklar sin estetiska kompetens. Samtidigt finns det en överutbildning som bidrar till att professionella kulturutövares arbetsmarknad försämras. I Yrkeshögskolans utvärderingar konstateras också att de studenter som läst kulturinriktade utbildningar i lägre utsträckning än andra får jobb efter utbildningen.

Det finns ca 200 – 300 (siffran varierar kraftigt över åren) kompletterande utbildningar på kulturområdet fördelat på ett 100-tal skolor. Därutöver finns tusentals estetiska kurser på folkhögskolor och vidare konstnärligt inriktade utbildningar på Yrkeshögskolan. Systemet kan idag upplevas som otydligt och för den som vill gå vidare till högre studier med sikte på akademisk examen är det viktigt att hamna rätt från början eftersom antalet år med studiemedel är begränsat.

En särskild utredning bör tillsättas för att ta ett samlat grepp kring konstnärliga och kulturellerade utbildningar på icke-akademisk nivå, dvs. kompletterande utbildningar, kvalificerade yrkesutbildningar och folkhögskoleutbildningar.

En sådan utredning bör bland annat överväga om villkoren för att bevilja studiemedel för dessa utbildningar bör ha en tydligare kvalitetsaspekt, men också hur man i övrigt kan stärka kvaliteten. Man bör också överväga att tydligare än idag dela upp icke-akademiska utbildningarna på det konstnärliga området så att det blir tydligt vilka som syftar till personlig utveckling, respektive till yrkesutbildning eller högre akademiska studier. Vår bedömning är att en sådan genomlysning kommer att leda till att utbudet minskar och att kvaliteten ökar.

Nytt pensionssystem inom scenkonsten

Det behövs ett nytt pensionssystem inom scenkonsten och det brådskar. Folkpartiet liberalerna stöder betänkandet Nytt pensionssystem för den statsunderstödda scenkonsten (SOU 2009:50) där utredaren har föreslagit att tjänstepensionssystemet för de anställda vid vissa statsunderstödda teater-, dans- och musikinstitutioner, som länsteatrar, länsmusiken samt Kungliga Operan och Dramaten, anpassas till de arbetsförhållanden som råder inom området samtidigt som pensionskostnaderna blir förutsägbara. Dansare och sångare ska få rätt till omställningsersättning och efterlön vid i princip den pensionsålder som de har idag. Omställningsersättningen ges under fem år, varav fyra på en högre nivå än nuvarande ålderspension. Efterlönen ges därefter under tiden fram till 65 år på en lägre nivå än ålderspensionen. Detta system bör införas snarast möjligt.

Stärkt ledarskapsutbildning för kulturområdet

Att vara ledare i kulturen är särskilt svårt, trots det finns få ledarskapsutbildningar för kulturen. Mer stöd behövs för att utveckla en ledare med förmåga att förena det konstnärliga med det administrativa uppdraget.

För att förbättra arbetsvillkoren för hela kulturen vill vi att det ställs krav på ledarskapsutbildning och inte bara konstnärlig utbildning av de chefer som har ansvar för offentliga kulturinstitutioner. För de institutioner som får offentligt stöd bör krav ställas på att nyanställda ledare har eller omedelbart erbjuds en kvalificerad och relevant

ledarskapsutbildning. Vi vill också ha fler speciella ledarskapsutbildningar för kvinnor inom kultursektorn.

Det är oacceptabelt att makten inom kulturlivet inte är jämställt fördelad. Bristande jämställdhet beror ofta på svagheter i ledarskapet. De offentligt finansierade kulturinstitutionerna måste vara en aktiv arbetsgivare som arbetar för ökad jämställdhet. Regeringen bör inleda branschsamtal om hur fler kvinnor ska få ledande positioner i de delar av kulturlivet där de idag är underrepresenterade. Sexuella trakasserier inom scenkonsten måste motarbetas.

Statliga bidrag och anslag ska vara kvalitetsdrivande

På flera områden finns idag koppling mellan kvalitet och bidrag, det gäller till exempel för litteraturstödet. Vi menar att alla statliga bidrag och anslag till institutioner, kulturskapare, fria grupper etc. ska vara utformade på ett sätt som bidrar till långsiktig kvalitetsutveckling. Särskilda utvärderingsgrupper - med armlängds avstånd från politiken - bör tillsättas på respektive område för att utvärdera kvalitetsaspekter. Internationellt deltagande i dessa grupper bör eftersträvas.

Vi vill ha ett resursfördelningssystem där hög kvalitet ska ge ökade anslag och undermålig kvalitet ska innebära att bidrag uteblir. För att frigöra resurser till nyskapande och hög kvalitet måste verksamheter av dålig kvalitet kunna läggas ner. Det bör ske i betydligt större omfattning än nu. Slentrianmässig anslags- och bidragsgivning är aldrig bra, särskilt inte inom kulturområdet. På några områden kan det statliga stödet behöva öka för att underlätta övergång till ett nytt kvalitetsdrivande bidragssystem.

Vid rekrytering bör platsannonserna utformas könsneutralt och intervjugrupperna bör bestå av både män och kvinnor. Fler bidrag och ansökningar bör vara exklusivt riktade till kvinnor. Filminstitutets särskilda kvinnosatsning inom det s.k. rookieprojektet är ett bra exempel på hur medvetenhet och aktivt arbete kan bidra till förändring. Inom filmpolitiken bör medel fortsatt avsättas till kvinnliga regissörer.

Gamla samlingar har på grund av att samhället förr var mer ojämnt än nu en skev fördelning mellan könen. Särskilda inköpsmedel bör därför avsättas för att möjliggöra inköp av konst gjord av kvinnor. Både de permanenta och de tillfälliga utställningarna på museerna ska innehålla fler verk av kvinnor än de gör idag.

Varje kommun ska ha jämställdhetsperspektiv i sin inköspolicy. En förändring kräver både medvetenhet och konkreta åtgärder ute i kommunerna.

Nattis

Många inom kultursektorn arbetar både på kvällar och nätter. Tillgång till barnomsorg är grundläggande för att kunna arbeta. För föräldrar med obekväm arbetstid kan tillgång till omsorg även på kvällar och nätter vara avgörande för om de ska kunna arbeta eller inte. Behovet ska utgå från den enskilde förälderns och barnens perspektiv. Med barnomsorgspengen, som infördes 2009, får de enskilda föräldrarna mer makt över sin barnomsorg. I den nya skollagen slås fast att "Kommunen ska sträva efter att erbjuda omsorg för barn under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrars förvärvsarbete eller familjens situation i övrigt". Det är en angelägen reform.

Fler långa stipendier, utökning av allianserna och särskilt skattekontor för kulturskapare

När de s.k. konstnärslönerna tas bort skapas utrymme för fler långa stipendier. Vi vill att staten inrättar fler långa stipendier på fem till tio år så att fler kulturskapare ska få möjlighet att söka och få dessa stipendier. Fördelning av stipendierna ska ske utifrån kvalitetsaspekter.

Folkpartiet liberalerna vill att Konstnärsnämndens stipendier ska bli pensionsgrundande. Att utöka kretsen av stipendier som ligger till grund för pensionsersättning är ett sätt att stärka fler konstnärgruppers pensionsförhållanden inom ramen för de statliga åtagandena.

Många kulturskapare är egenföretagare. För att underlätta för dem och för de kulturskapare som vill starta eget, vill vi att Skatteverket ska ha ett särskilt kontor för kulturskapare, som kan hjälpa till med rådgivning och information. Liknande arrangemang bör kunna skapas inom Försäkringskassan.

Kulturens finansiering

Den kulturella sektorn behöver tillväxt för att kunna växa. Så kan mera kultur produceras och kulturskaparna få bättre villkor. Med fler finansiärer ökar kulturens oberoende. Det gör också att utbudet och mångfalden kan bli större. Samarbetet mellan kultur och näringsliv måste öka. Många inom kultursektorn har en positiv inställning till samarbete med näringslivet och på många håll har sådana samarbeten pågått länge. Det offentliga stödet till institutioner och fria grupper ska uppmuntra till att öka den egna finansieringsgraden. Att öka de egna intäkterna bör dock aldrig inverka negativt på det offentliga stödet. Det behövs ett statligt system för att hjälpa olika kulturprojekt att söka EU-bidrag. Idag får projekten pengarna i efterhand vilket givetvis försvårar möjligheterna att använda EU-stöden. Kulturrådet bör få i uppdrag att ta fram ett system kring detta.

Fristående kulturfond och satsning på Kulturbryggan

Folkpartiet liberalerna vill skapa en ny kulturfond med offentliga medel för att bygga upp kulturens eget strukturkapital. En sådan fond skulle öka mångfalden av finansiärer och kunna bidra till engångsinvesteringar, projekt eller särskilda insatser i det ordinarie kulturlivet.

Det är viktigt att både stödja det kulturarv vi har och att underlätta för förnyelse och nyskapande. Det behövs en mångfald av finansiärer inom kulturvärlden. Därför ersätts Framtidens kultur från och med 2011 med den så kallade Kulturbryggan. Vi vill att stödet till Kulturbryggan utökas.

Förbättra villkoren för sponsring

Donationer till kulturella ändamål ska bli avdragsgilla för stiftelser och privatpersoner. Kulturlivet bör i större utsträckning stimuleras genom generella metoder som avdragsrätt för gåvor till kulturella ändamål och genom gynnsamma skattevillkor för kulturutövare för att minska beroendet av den offentliga makten. Sponsringsreglerna ska vara likvärdiga för kultur och idrott. Inom kulturen är det ofta inte lika lätt att visa vad sponsringen betyder för företaget i form av reklam och marknadsföring som det är för idrott. Därför är möjligheterna att göra skatteavdrag begränsade. För att komma tillrätta med detta krävs en förändring som gör att sponsring inom kultursektorn blir lättare att göra avdragsgill. Avdragsrätt för inköp av ny konst bör införas. Hela värdet bör dock inte kunna skrivas av.

Avvakta nya steg i regionaliseringen

Regeringen har föreslagit en ny modell för fördelning av statliga medel till regional och lokal kulturverksamhet. Det är viktigt att detta kopplas till tydliga kvalitetsregler. I propositionen ”Tid för kultur” bedömer regeringen att den nya modellen kan införas först i Skåne, Västra Götaland, Halland och Gotland. Vi vill se hur detta ökade regionala ansvar fungerar i dessa så

olika regioner innan vidare steg tas. Utvärdering bör ske utifrån kvalitetsperspektiv, men den bör också granska hur väl regionerna lever upp till principen om armlängds avstånd, dvs. att politiker inte ska lägga sig i rent konstnärliga beslut. Först efter en sådan utvärdering kan man ta ställning till om man ska gå vidare och i så fall hur.

Kreativ ekonomi

Om Sverige ska bli en vinnare i globaliseringens tid måste vi låta människor få utlopp för sin kreativitet och sina idéer. Kulturen är viktig för tillväxten i landet. Ett fritt och levande kulturliv är av stor vikt för samhället. Kulturella uttryck kan i sig bli viktiga export- och tillväxtprodukter. Men kulturen kan också på andra sätt förbättra näringslivsklimatet och den svenska konkurrenskraften

I en studie från EU-kommissionen² slog man fast att den kulturella sektorn skapar arbetstillfällen, bidrar till ekonomisk och social utveckling och tjänar som en kreativ motor. Studien visar också att kulturen och den så kallade kreativa sektorn har indirekta kopplingar till innovation och utveckling inom tekniksektorn, samt inte minst till regional och lokal utveckling. Den kreativa sektorn kan utvecklas och ett fritt, nyskapande och kvalitativt kulturliv gör Sverige till ett attraktivare land.

För att stimulera kreativiteten behöver näringsliv och kultursektorn närma sig varandra. Fler branscher bör ta till sig kreativa människor från kultursektorn i allt från idéstadium, personalutveckling till produktion och försäljning.

Det är viktigt att tydligt markera att kulturpolitikens huvuduppgift blir att värna och lyfta fram kulturens kvalitet och egenvärde. Andra politikområden, såsom näringspolitiken, har till uppdrag att skapa goda förutsättningar för kulturella näringar och för den kulturella kreativitetens förmåga att skapa nytta för andra branscher.

Kulturlivets kontakter med andra branscher måste underlättas. Avdragsrätt för inköp av konst och för sponsring är delar i detta, men det behövs också förbättrad kulturell kompetens hos Vinnova, ALMI och Skatteverket. Man kan också tänka sig särskilda mäklarfunktioner för att skapa kännedom om de kompetenser som finns.

Folkpartiet vill avsätta resurser för att uppmuntra aktörer att gå samman i särskilda kreativa zoner. Dessa zoner ska ses som en kraftsamling för att öka kreativiteten inom en sektor eller inom ett geografiskt område. De kreativa zonerna ska skapas underifrån efter initiativ från näringen, organisationer etc., medel bör fördelas i konkurrens.

Även på det lokala planet bör man kartlägga potentialen inom den kulturella och kreativa sektorn. Så kallad ”cultural planning”, kulturinventering, är ett sätt att identifiera en stads/kommuns/regions kulturresurser och hur dessa kan användas för att utveckla området och förstärka dess identitet, dvs. hur kulturen kan tjäna det område den verkar i. En sådan process kan också medverka till att amatörkultur uppmärksammas och lyfts.

Ekonomiska förutsättningar

Folkpartiet har höga ambitioner på kulturområdet. Vi menar att kulturen blir allt viktigare för samhället och även om den absoluta merparten av investeringar och konsumtion på kulturområdet är privata måste kulturpolitiken vara offensiv. Den kulturella sektorn behöver

² ”The economy of culture in Europe” IP/06/1564

tillväxt för att kunna växa, men vår bedömning är att också statens utgifter på kulturområdet behöver öka.

Detta program innehåller flera förslag som innebär kostnadsökningar, men också en hel del effektiviseringar och omfördelningar. Det är emellertid svårt att göra en helhetsbedömning av de totala kostnaderna för programmet. Ombyggnad av Kungliga Operan och Nationalmuseum är exempel på förslag vars kostnad för statsbudgeten beror på om en gemensam insats kan göras mellan stat och näringsliv eller inte.

Vidare måste en avvägning göras över tid och kulturutgifter måste naturligtvis vägas såväl mot statsfinanser som mot andra angelägna reformer. Vår samlade bedömning är dock att kulturbudgeten under de närmaste fem åren behöver öka men det är inte säkert att allt i detta program kommer att kunna genomföras fullt ut den närmaste mandatperioden. Det är dock säkert att kulturpolitiken måste bli mer ambitiös och spela en allt viktigare roll i Sverige för att människor ska få växa och för att vi ska bli vinnare i den globala konkurrensen